

การสร้างความรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาด KNOWLEDGE BUILDING FOR SELF-IDENTITY CHANGES OF MISS-STEPPING CHILDREN AND YOUTH

กรรติมา ชาวตะ^{1*}, มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ², วันชัย ธรรมสัจการ¹
Kanthima Chaowata^{1*}, Montana Pipatpen², Wanchai Dhammasaccakarn¹

¹สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

¹Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkhla University, Hat Yai Campus.

²สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

²Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

*Corresponding author, E-mail: kay_2475@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานศึกษานี้ให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจในตัวตนของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาดในมิติความเป็นคนชายขอบของสังคมที่พยายามสวมอัตลักษณ์เชิงลบจนทำให้เกิดการละเลยต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การรู้เท่าทันต่ออัตลักษณ์ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญอันทำให้เด็กและเยาวชนที่ถูกมองว่าก้าวพลาด เกิดความตระหนักรู้และต้องการปรับเปลี่ยนตัวตนเพื่อให้พวกเขามีพื้นที่ทางสังคม (Social Space) ดังนั้นการศึกษาจึงมุ่งเผยให้เห็นการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชนเพื่อการดำรงอยู่ในสังคม รวมถึงการสร้างตัวตนของตนเองขึ้นมาใหม่ผ่านกระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตน เพื่อให้พวกเขาสามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี เห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข โดยใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่าของชีวิต (Narrative Approach) บนฐานกระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคม (Social Constructivism Paradigm)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาดเกิดขึ้นจากการเรียนรู้โลก เรียนรู้สังคม เรียนรู้ตนเอง และเรียนรู้ผู้อื่น ความเข้มแข็งที่สร้างขึ้นจากตัวตน ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้ตระหนักรู้ถึงภาพลักษณ์และความหมายที่สังคมนิยามให้ว่าเป็น “ผู้กระทำผิด” การรู้เท่าทันต่อความเชื่อของสังคมจึงส่งผลต่อการสร้างความรู้ของเด็กและเยาวชนว่าต้องปรับเปลี่ยนตัวตนใหม่ในเชิงบวกด้วยการสร้างอัตลักษณ์ที่ทำให้บุคคลอื่นยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เรื่องเล่าจากประสบการณ์ชีวิตของเด็กและเยาวชนแต่ละคนจึงแสดงให้เห็นว่า พวกเขาสามารถสร้างตัวตนใหม่ได้หากได้รับความรัก ความไว้วางใจจากครอบครัวและเจ้าหน้าที่ การให้กำลังใจตนเองเพื่อสร้างตัวตนใหม่ด้วยการทำงานจิตอาสา การให้คำแนะนำเชิงบวกกับเพื่อนร่วมทางและการพยายามดำรงตัวตนใหม่ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองในการมองโลก มองสังคม มองตนเองและมองผู้อื่น รวมถึงการสร้างความรู้ใหม่ให้ผู้อื่นในสังคมได้ร่วมเรียนรู้และรู้เท่าทันต่อความรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในอันที่จะปรับเปลี่ยนจากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้กระทำเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมและมีศักดิ์ศรี

คำสำคัญ: การสร้างความรู้ ทักษะชีวิต อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล

Abstract

This study gives importance to understanding of self-identities of miss-stepping children and youth in the dimension of being marginal people of the society that tries to give them negative identities neglecting their human dignity. Awareness of such identities is, therefore, important for children and youth who are seen as miss-stepping to be aware and want to change their identities so as to gain social space. Thus, this study aimed to reveal self-identity changes among the children and youth in order to maintain their existence in the society. It also focused on rebuilding of self-identities through the process of self-technology building so that they could return to live in society with dignity, self-value, and ability to live with others happily. The study employed the narrative approach based on the social constructivism paradigm attaching importance to knowledge building to show self-identities of miss-stepping children and youth.

The results of the study reflected that self-alteration of miss-stepping children and youth was due to their learning about the world, society, their selves, and others. The strength built from their own selves made them realize the image and meaning of “wrong doers” given to them by the society. Awareness of beliefs of the society affected knowledge building of the children and youth and made them realize that they had to change their self-identities and make them positive by building identities that were acceptable to others who would then see them as part of society. The narrations about life experiences of each of the children and youth showed that they could rebuild their self-identities if they were loved and trusted by their families and officers, had self-encouragement in order to rebuild self-identities by doing volunteer work, providing positive advice to their fellows, and trying to maintain their new identities by changing their attitudes towards the world, society, themselves, and other people. In addition, they could do so by building new knowledge for others in society so that they could join in learning and be aware of the diversified knowledge so as to make self-alteration from being done to, to being the doers in order to live with other people equally and with dignity.

Keywords: Constructivism, Life Skills, Self Identity

บทนำ

จากสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันที่เราสามารถ พบเห็นความรุนแรงและการก่ออาชญากรรมได้ทุกพื้นที่ของสังคมเป็นเสมือนภาพสะท้อนของการพัฒนาในยุคที่ผ่านมาว่า การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์แบบแยกส่วน/ลดทอนให้ผลในทางตรงกันข้ามกับคำว่า “การพัฒนา” โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาดที่บางช่วงจังหวะของชีวิต

ได้กระทำการบางอย่างพลาดพลั้งไปและผลักให้ตนเองเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งสังคมมักมีทัศนคติมองคนกลุ่มนี้ว่าเป็นคนชั่วกึชั้ตระกูล นารังเกียจ จะไม่ยอมรับแม้ว่าพวกเขาจะชดใช้ความผิดแล้วก็ตาม การไม่ยอมรับจึงมีผลทำให้การดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาดได้รับความลำบาก ไม่มีงานทำ [1] เด็กและเยาวชนที่รู้เท่าทันภาพลักษณ์ดังกล่าวก็จะพยายามปรับเปลี่ยนตัวตนให้สามารถ

กลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีอีกครั้ง โดยการสร้างตัวตนใหม่ในเชิงบวกและพิสูจน์ตนเองว่าพวกเขาไม่ได้แตกต่างจากคนอื่นๆ ขณะเดียวกันสังคมควรมีการปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ รวมถึงเปิดโอกาสให้พวกเขาได้พิสูจน์ตนเอง ไม่ตัดสิน กีดกันหรือเบียดขับให้พวกเขาต้องกลายเป็นคนชายขอบของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชนเพื่อการดำรงอยู่ในสังคม รวมถึงการสร้างตัวตนของตนเองขึ้นมาใหม่ผ่านกระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตนเพื่อให้พวกเขาสามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี เห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การสะท้อนให้เห็นภาพการสร้างความรู้เพื่อดำรงตนอย่างมีศักดิ์ศรีของเด็กและเยาวชน ผู้ก้ำวพลาด ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิทยาที่ให้ความสำคัญต่อผู้ให้ความรู้มาเป็นการศึกษาว่าผู้รับความรู้สามารถสร้างความรู้/ความจริงด้วยตนเองได้อย่างไร โดยใช้มุมมองของวิธีการศึกษาเรื่องเล่า (Narrative Approach) ประวัติศาสตร์ชีวิตของเด็กและเยาวชนที่กำลังเข้ารับการฝึกอบรม และผู้ที่ได้รับอนุญาตให้กลับไปใช้ชีวิตในสังคมอีกครั้งบนฐานความคิดของกระบวนการสร้างสรรค์สังคม (Constructivism) [2] ทั้งที่สามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้และกำลังอยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนตัวตน เพื่อให้พวกเขาเปลี่ยนจาก “ผู้ถูกกระทำ” มาเป็น “ผู้กระทำ” และสร้างความหมายให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูล โดยลักษณะของคำถามเป็นแนวคำถามส่วนหนึ่งที่ได้เตรียมไว้บ้างแล้วจากการศึกษาเอกสารและการลงสำรวจพื้นที่ ซึ่งคำถามจะมีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลักและมีประเด็นคำถามสำคัญคือการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชนทั้งก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ระหว่างฝึกอบรมและหลังจากได้รับอนุญาตให้กลับบ้าน เพื่อให้สามารถรวบรวมและถ่ายทอดประวัติศาสตร์ชีวิตของเยาวชนกลุ่มนี้ได้ครบถ้วนมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเป็นเพียงผู้รับฟังประวัติศาสตร์ชีวิตของพวกเขา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างเป็นมิตรในฐานะครู พี่ น้องหรือเพื่อน รวมถึงเสียงสะท้อนจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 9 จังหวัดสงขลา และผู้ปกครอง ซึ่งชื่อที่ปรากฏล้วนเป็นนามสมมติทั้งสิ้น การวิเคราะห์เรื่องเล่าดังกล่าวผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการถอดความแบบคำต่อคำ เพื่อให้การเข้าถึงเรื่องเล่าของเรื่องราวชีวิตเด็กและเยาวชนผู้ก้ำวพลาดที่ผู้เล่าต้องการเสนอ ถูกถ่ายทอดออกมาอย่างชัดเจนที่สุด และสะท้อนให้เห็นว่าพวกเขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนในเชิงบวกได้ด้วยการเชื่อมั่นในตนเองและการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเอง

ร่างกาย ตัวตน กับการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชน

การกำเนิดของชีวิตต้องประกอบด้วยร่างกายและจิตวิญญาณที่ผนวกรวมกัน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวตนของมนุษย์จึงไม่สามารถทำการศึกษาแบบแยกส่วนหรือศึกษาเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นการเฉพาะ ในสังคมมนุษย์ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมองว่าร่างกายเป็นสสารทางชีววิทยาที่มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ แต่สำหรับร่างกายของมนุษย์เป็นมากกว่าสสาร อาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่เรียกว่าร่างกายมนุษย์ได้ถูกกำหนดและควบคุมโดยเครือข่ายของการสื่อสารที่อยู่ภายใน ซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาด การกดบังคับของวัฒนธรรมทางสังคมที่มากเกินไปจนขอบเขต อาจทำให้เด็กและเยาวชนบางกลุ่มพยายาม ผลักดันตนเองให้หลุดพ้นจากการครอบงำของสังคม เนื่องจากผู้คนสมัยใหม่จำนวนมากมองร่างกาย ของตนในฐานะโครงการอย่างหนึ่งที่ต้องทำให้ สำเร็จลุล่วง ร่างกายจึงเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งตัวตน ของผู้ครอบครอง และสิ่งเหล่านี้สามารถพบเห็น ได้ทั่วไปทั้งในโลกของความเป็นจริงและในโลก ของจินตนาการ นอกจากนี้สื่อถึงอัตลักษณ์ของ ผู้ครอบครองแล้ว ยังมีส่วนผลักดันให้เจ้าของ มีอำนาจต่อรองในปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มขึ้นด้วย [3] ความเชื่อมโยงระหว่างร่างกาย ตัวตน และสังคมที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยศึกษา แนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงเป้าหมาย ของวาทกรรมจากร่างกายที่เป็นเนื้อหนังมังสา ไปสู่ร่างกายที่ถูกกำกับด้วยจิต (Mindful Body) [4] ดังนั้นเมื่อร่างกายและตัวตนมีความ สัมพันธ์กับอำนาจและระบบสังคม บัณฑิตบุคคล จึงจำเป็นต้องสร้างอัตลักษณ์เพื่อให้แตกต่าง จากบุคคลอื่น หรือการกำหนดบทบาทและตำแหน่ง แห่งที่ให้ตนเองเพื่อความอยู่รอด แม้ว่าฟูโกต์ จะไม่เห็นด้วยกับการที่ร่างกายต้องตกอยู่ภายใต้ การกดบังคับ ระเบียบวินัยต่างๆ และการเปลี่ยน ร่างให้กลายเป็นร่างกายที่ว่อนนอนสอนง่าย (Docile Body) แต่ถึงกระนั้นการดำรงชีวิต อยู่ภายใต้ระบบสังคมมนุษย์คงมีอาชญากรรม การตกอยู่ภายใต้อำนาจดังกล่าว หากแต่มนุษย์ จำเป็นต้องรู้จักปรับเปลี่ยนตัวตนให้สอดคล้องกับ ระบบสังคมเพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่รอด ในสังคมได้อย่างสงบสุข

การสร้างตัวตนของเด็กและเยาวชนผ่าน ความรู้หลังสมัยใหม่

เมื่อมองดูสังคมในปัจจุบันเราอาจเห็นว่า ทุกอย่างล้วนถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนแทบ ทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมือง

ภาพตัวแทนทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะวงการ บันเทิงและสื่อต่างๆ จากทัศนะของลากรอง (Lacan) มองว่าตัวตนของมนุษย์นั้นไม่ได้ เป็นนายของตนเอง แต่ตัวตนจำเป็นจะต้อง เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมและสังคมตลอดเวลา [5] การแสดงตัวตนของเด็กและเยาวชนจึงถูก สร้างขึ้นจากภาพตัวแทนที่ เขาต้องการให้คนอื่นเห็นและกระบวนการขัดเกลาจากสิ่งแวดล้อม ที่เขาอาศัยอยู่จนกลายเป็นอัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล ในที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ามิติของอัตลักษณ์ มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ เนื่องจากอัตลักษณ์คือการแสดงออกซึ่งความเป็น ตัวตนของกลุ่มคนหรือปัจเจกบุคคล การแสดงตัวตน หรืออัตลักษณ์จึงเกิดขึ้นจากการที่มีปริมณฑล ที่เชื่อมต่อระหว่างข้อสองข้อ ด้านหนึ่งอัตลักษณ์ คือ “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับ สังคม (Social Aspect) ในมิตินี้อัตลักษณ์จึงเป็น เรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Aspect) ด้วย เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่างๆ ดังกล่าวกระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลากหลาย อีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็เกี่ยวกับมิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด [6]

งานวิจัยนี้จึงมีเป้าประสงค์ที่จะนำเสนอ อัตลักษณ์ในแง่มุมมองของปัจเจกบุคคลที่มีความ เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางสังคมซึ่งซ้อนทับกัน อยู่ของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาดกับการสร้างตัว ตนในเชิงบวกเพื่อให้ตนเองสามารถมีที่ยืนในสังคม และรอดพ้นจากวาทกรรมของสังคมที่มีทัศนคติ ในเชิงลบกับพวกเขา จากแนวคิดข้างต้น การจัดแบ่งประเภทของทัศนคติทางสังคม มีอิทธิพลต่อบุคคลไม่ว่าเขาจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ ไດก็ตาม และการให้คุณค่าของความต่างเป็น คุณลักษณะอย่างหนึ่งที่บุคคลทุกคนต้องเรียน รู้ การที่พวกเขากำหนดตำแหน่งแห่งที่ให้กับ ตนเองได้ยังช่วยให้พวกเขาสามารถควบคุม พฤติกรรมของตนเองได้ดีกว่า และทำให้เราเห็น

ความเป็นตัวตนของเขาได้จากการดำเนินชีวิตประจำวัน [7] การปรับตัวและทำให้ตัวเองอยู่ได้อย่างปลอดภัยพวกเขาจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสังคมภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนซึ่งเด็กและเยาวชนมาจากถิ่นฐานที่มีความแตกต่างกัน พวกเขาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และสร้างกลไกเพื่อปกป้องตนเอง เช่น การสร้างกลุ่มของผู้ที่มาจากภูมิลำเนาเดียวกัน โดยใช้ระบบความสัมพันธ์ภายในกลุ่มตามลำดับชั้นของอำนาจ ศักยภาพในการดูแลสมาชิกกลุ่ม และทรัพยากรที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่มได้ ทั้งนี้ยังรวมถึงโครงสร้างทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ ซึ่งจะเป็นไปตามความสัมพันธ์ของผู้ในกลุ่มเป็นหลัก [8] เพื่อให้ตนเองสามารถสร้างตัวตนใหม่ได้อย่างเหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม

การดำรงตัวตนใหม่ด้วยเทคโนโลยีแห่งตัวตน

การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโดยเฉพาะบนพื้นที่ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เพื่อเข้าควบคุมหรือจัดการบนพื้นที่แห่งนี้ย่อมเป็นเรื่องที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ในความเป็นจริงแล้วผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาไม่ได้อยู่ที่ว่าจะใช้อำนาจเข้าไปจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร หากแต่วิธีการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถาวรเป็นเรื่องสำคัญกว่าจากแนวคิดของฟูโกต์ที่ได้ศึกษาผลกระทบของความรู้-อำนาจที่กระทำต่อมนุษย์อย่างละเอียดแยกย่อยทุกซอกทุกมุม (Microphysics of Power) โดยที่มนุษย์เป็นฝ่ายเฉื่อยชา เป็นร่างกายที่เชื่อฟัง (Docile Body) มนุษย์จะมีโอกาส “หลุดพ้น” “ปลดปล่อย” ตัวเองจากความทุกข์จากการครอบงำอำนาจได้หรือไม่ โดยฟูโกต์เชื่อว่าสังคมมนุษย์ย่อมมีเทคนิควิธีการที่ทำให้ตนเองหลุดพ้นจากการครอบงำและการใช้อำนาจของบุคคลอื่นนั่นคือ เทคนิควิธีซึ่งทำให้บุคคลสามารถจัดการ

ต่อร่างกายของตัวเอง วิญญาณของตัวเอง ความคิดของตัวเอง พฤติกรรมของตนเอง ด้วยตนเอง และดำเนินไปเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวเอง ดัดแปลงตัวเอง เพื่อให้บรรลุภาวะสมบูรณ์ (State of Perfection) ความสุข ความบริสุทธิ์ หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งอาจเรียกเทคนิคเหล่านี้ว่า “เทคโนโลยีแห่งตัวตน” (Technology of the Self) [9]

ในทัศนะของฟูโกต์การใช้อำนาจเข้าจัดการกับมนุษย์คงมิใช่วิธีการที่จะแก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาต่างๆ ทั้งหมดลงได้ แต่บุคคลต่างหากที่ต้องเป็นฝ่ายยุติการกระทำนั้นๆ ด้วยตนเอง การควบคุมกำกับตนเองหรือการใช้เทคโนโลยีแห่งตัวตนมิได้เป็นเพียงความรับผิดชอบหรือจิตสำนึกส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ต้องใช้เทคนิคอีกประการหนึ่งควบคู่กันด้วย นั่นคือ การรู้จักตนเอง (Knowing the Self) ผ่านการดูแลตนเอง (The Care of Self) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ทำให้มนุษย์มีศักยภาพที่จะทลายกรงขังและกับดักของสังคมออกมา เทคนิคเทคโนโลยีแห่งตัวตนจึงเป็นเสมือนเทคนิคที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวตนกับพฤติกรรมทางกายของปัจเจกบุคคลให้พวกเขาสามารถควบคุมตนเองได้ด้วยการดูแลตนเอง [10] การมีเวลาได้อยู่กับตนเองเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถสร้างพลังและความเชื่อมั่นในอำนาจแห่งตนว่าเขาสามารถที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นได้หลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เด็กและเยาวชนที่สามารถทลายกำแพงแห่งตัวตนในอดีตและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้โดยไม่หันกลับไปกระทำผิดซ้ำ พวกเขาจะเรียนรู้วิธีต่อต้านขัดขวางวาทกรรมของสังคมด้วยการสร้างความรู้ชุดใหม่ขึ้นมาโต้แย้งความรู้ชุดเดิม และการสร้างเจตคติที่ไม่ทำให้พวกเขารู้สึกว่าตนเองต่ำต้อยเมื่อต้องก้าวออกไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

ผลการวิจัย

นัยของการปรับเปลี่ยนตัวตน

การใช้ชีวิตอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นสถานที่ที่ไม่มีใครต้องการเข้าไป หลายครั้งเด็กหรือเยาวชนต้องจมอยู่กับความเศร้า ความเครียดความท้อแท้และความสิ้นหวัง แต่ท่ามกลางความมืดมนเหล่านี้พวกเขาพบว่ามีคนรอบข้างที่รัก ปรารถนาดี คอยให้กำลังใจ และพร้อมจะเดินร่วมทางไปกับพวกเขา เด็กและเยาวชนหลายคนจึงลุกขึ้นมาต่อต้านกับอำนาจและอัตลักษณ์เชิงลบที่สังคมเป็นผู้สวมให้ด้วยการเชื่อในอำนาจแห่งตน ความมุ่งมั่น และความตั้งใจที่จะแสดงให้ทุกคนเห็นว่าพวกเขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติเฉกเช่นบุคคลอื่น

เรียนรู้การเข้าใจตนเองและเข้าใจครอบครัว: เรื่องเล่าจากการตระหนักรู้ในตัวตนของแมน

การเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนตัวตนของตนเองคือ ความรักและการเอาใจใส่จากครอบครัว ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนหลายคนไม่เคยให้ความสำคัญกับครอบครัวและใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับกลุ่มเพื่อน แต่เมื่อพวกเขาต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในที่แห่งนี้ ผู้ซึ่งยืนเคียงข้างเป็นกำลังใจให้กับพวกเขากลับกลายเป็นครอบครัวของพวกเขาเอง และทำให้ตระหนักได้ว่าไม่มีใครรักพวกเขาได้มากไปกว่าครอบครัว ก่อนมาเข้ารับการฝึกอบรมแมนกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนแห่งหนึ่งและพักอาศัยอยู่กับครอบครัวถึงแม้ว่าครอบครัวของเขาจะไม่ได้ร่ำรวยแต่ทุกคนในบ้านก็ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น แมนเป็นลูกชายคนโตของครอบครัว เขามีความคิดเป็นของตนเองและค่อนข้างอารมณ์ร้อน เขาจึงเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ตนเองทำเป็นสิ่งที่ถูกต้องและไม่เคยฟังคำห้ามปรามหรือคำสั่ง

สอนของผู้เป็นบุพการี แมนคิดว่าช่วงชีวิตในตอนนั้นเป็นวัยที่เก็บเกี่ยวประสบการณ์และเป็นวัยที่คุ้มค่ามากที่สุด เขาได้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ มากมาย และใช้ชีวิตอย่างสนุกสนานโดยไม่คิดอะไรจนกระทั่งวันหนึ่งเขากับเพื่อนอีก 2 คน ได้พลัดพลั้งเพราะความคึกคะนองของวัยหนุ่มและเป็นเหตุให้แมนต้องมาเข้ารับการฝึกอบรมเขาถึงได้เข้าใจว่าทำไมพ่อและแม่เป็นห่วงเขามาก

“ตอนแรกผมก็ไม่เคยเข้าใจทางบ้านว่าทำไมไม่เข้าใจเราบ้าง เราจะเที่ยวบ้างทำไมเขาถึงห้ามเรา แต่พอวันหนึ่งผมทำผิดพลัดไปทำเรื่องขึ้นมาครับ ผมก็เห็นแต่ครอบครัวคนทางบ้านคอยวิ่งเรื่องให้ผม ก็ให้กำลังใจผมเสมอมาทำให้ผมสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้”

ความเอาใจใส่ของแม่ที่มาเยี่ยมแมนทุกสัปดาห์พูดคุยและให้กำลังใจเขาเสมอทำให้แมนรู้สึกว่าเขาไม่ได้อยู่เพียงลำพัง เขามีกำลังใจที่จะก้าวเดินต่อไปและตั้งใจเรียนในระดับอุดมศึกษา แม้ว่าในช่วงแรกที่ต้องมาอยู่ที่นี่แมนจะรู้สึกเครียดมากและคิดไปต่างๆ นานา แต่เมื่อเขาสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตเหมือนเพื่อนคนอื่นได้ เขาจึงตระหนักว่าการใช้ชีวิตอยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ทำให้เขาได้ย้อนกลับมามองตัวตนของตนเองและเข้าใจตนเองมากขึ้น

“ตอนใช้ชีวิตอยู่นี่เป็นสิ่งที่ดิฉันแหละมันสอนให้เราได้คิดได้รู้ครับว่าชีวิตของเราควรจะเดินทางอะไร ยังไงเหมือนว่าเราอายุขณะนี้ เหมือนเวลาหยุดให้เราคิดย้อนมองตัวเองว่าสิ่งที่เราทำมาว่ามันเป็นยังไงเหมือนถ้าเราอยู่ข้างนอกไปวันๆ เราไม่คิดอะไร เราไม่เคยนึกย้อนไปข้างหลังว่าเราควรทำอะไรเวลาอยู่นี้ก็หยุดได้คิด”

การฝึกอบรมทำให้แมนได้มีเวลาตรวจสอบตนเองและรู้จักตนเองมากขึ้น การรับรู้และสัมผัส

ถึงความรักของครอบครัวเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้สำเร็จ และพร้อมที่จะก้าวเดินต่อไป การตระหนักรู้ถึงอัตลักษณ์เชิงลบที่สังคมเป็นผู้สวมให้พวกเขา และการพยายามสลัดอัตลักษณ์ดังกล่าวออกจากชีวิตจึงต้องมีความมั่นใจในตนเองว่าพวกเขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนให้ดีขึ้นได้ อีกนัยหนึ่ง การฝึกอบรมส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ต้องจากบ้านของตนเองมาอยู่ในสังคมที่ตนไม่เคยรู้จักกลับเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญสำหรับพวกเขาในการเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนตัวตนและเรียนรู้ที่จะเข้าใจครอบครัวของตนเองมากขึ้น

เรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากเจ้าหน้าที่: เรื่องเล่าจากการตระหนักรู้ในตัวตนของชิน

แม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจะมีรูปแบบกระบวนการฝึกอบรมที่ชัดเจน แต่รูปแบบดังกล่าวกลับไม่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนทุกคนปรับเปลี่ยนตัวตนได้สำเร็จ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจทำให้พวกเขารู้สึกว่าตนเองอยู่ในสถานะด้อยกว่าเจ้าหน้าที่ หากพวกเขาสามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ได้ในรูปแบบของเครือญาติจะเป็นการสร้าง ความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และกล้าพูดคุยกับเจ้าหน้าที่อย่างเปิดเผย เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าไปมีส่วนในการสร้างประสบการณ์ชีวิต และแก้ไขปมในอดีตที่เป็นสาเหตุให้เขาต้องมาเข้ารับการฝึกอบรม

บนเส้นทางของการฝึกอบรมชินผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ชีวิตได้ถ่ายทอดความรู้สึกที่เขา มีต่อเจ้าหน้าที่อย่างจริงใจว่า สิ่งหนึ่งที่ทำให้เขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้สำเร็จคือ การได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ หากจะกล่าวถึงเรื่องราวชีวิตของชิน เขาแทบจะไม่เคยได้รับความเอื้ออาทรจากครอบครัว พ่อแม่ของชินจากโลกนี้ไปตั้งแต่เขายังเด็ก ชินต้องอาศัยอยู่กับน้าและพี่สาวเมื่อไม่มีใครคอยอบรมเลี้ยงดูเขา จึงออกเที่ยวเตร่ยามค่ำคืนประพฤติดัวเ

เช่นเดียวกับวัยรุ่นทั่วไปที่ไม่มีใครคอยห้ามปราม จนกระทั่งอายุ 16 ปี ชินได้แต่งงานและสร้างครอบครัวเข้ากับภรรยา มีลูกชายด้วยกัน 1 คน แต่เพราะความยากจนและไม่มีวุฒิการศึกษาใดๆ เขาจึงตัดสินใจออกไปลักขโมยและปล้นทรัพย์ เพื่อความอยู่รอดต่างๆ ที่ตนเองก็รู้ดี อยู่แก่ใจว่าสักวันหนึ่งถ้าตนเองไม่ตายก็คงต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ ในช่วงแรกของการฝึกอบรม ชินไม่สามารถยอมรับกับสภาพความเป็นอยู่ของที่นี่ได้ เขาจึงตัดสินใจหนีออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนโดยการเลื้อยหอนนอน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เขามีอาการซึมเศร้านานถึง 3 เดือน และตลอดระยะเวลาเกือบ 3 ปี ชินได้พบหน้าครอบครัวของเขาเพียง 3-4 ครั้งเท่านั้น แต่สิ่งที่ทำให้ต้องประหลาดใจกับเด็กหนุ่มคนนี้คือ ทุกครั้งที่พบเจอเขาผู้วิจัยมักจะเห็นใบหน้าที่เต็มไปด้วยรอยยิ้มเสมอ เมื่อได้พูดคุยสนทนากับชินจึงทำให้ผู้วิจัยตระหนักได้ว่าการใช้ชีวิตอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนโดยปราศจากความรักและความหวังใจจากครอบครัวเป็นเรื่องที่เด็กและเยาวชนหลายคนไม่สามารถทนรับได้ แต่สำหรับชินแล้วบุคคลที่สามารถเข้ามาเติมเต็มส่วนที่ขาดหายไปของเขาคือ เจ้าหน้าที่ผู้ให้ความรักและความหวังใจเขาราวกับว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

“ครูช่วยดักเตือน ผมก็ฟังครู นำสิ่งที่ครูบอกนั้นมาคิด มาถึงปัจจุบันนี้ ผมไม่เคยทำผิดกฎระเบียบ เคยทำผิดก็ 2 ครั้ง ช่วงเข้ามาใหม่ปรับตัวไม่ทัน อยู่ที่นี่ต้องทำตัวให้ดี หากความรู้อะไรก็หา ถึงผมนำค่านั่นของครูไปนอนคิดทุกคืน ตั้งแต่บัดนั้นผมไม่เคยทำผิดเลย ผมนำคำสอนของครูในนี้ ผมมีแรงบันดาลใจที่จะก้าวต่อไป”

สิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้สำเร็จคือความสัมพันธ์แบบเครือญาติซึ่งเจ้าหน้าที่นำมาใช้ในการ

พัฒนาเด็กและเยาวชน วิธีการนี้เป็นเสมือนการสร้างควมไว้วางใจระหว่างเจ้าหน้าที่กับเยาวชน เมื่อทั้ง 2 ฝ่าย มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันจึงนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนเข้ารับการฝึกอบรมหรือปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเข้ารับการฝึกอบรม การใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับเจ้าหน้าที่ คงปฏิเสธไม่ได้ว่าพวกเขาจะต้องเข้าไปฟังพาเจ้าหน้าที่ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง แต่ถึงกระนั้นการฟังพาดังกล่าวหากไม่ได้รับความช่วยเหลือในเชิงบวก พวกเขาคงไม่สามารถตระหนักรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงเป็นเสมือนแรงขับเคลื่อนประการหนึ่งที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนเรียนรู้ว่าพวกเขาจะต้องปรับเปลี่ยนตัวตนเช่นไร เพื่อให้ตนเองสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีอีกครั้ง หากเจ้าหน้าที่มีทัศนคติเชิงบวกและเห็นว่าพวกเขามีได้แตกต่างจากเด็กหรือเยาวชนทั่วไป การให้ความช่วยเหลือพวกเขาในยามที่รู้สึกท้อแท้หมดกำลังใจ หรือสิ้นหวังอาจเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคน

เรียนรู้สังคม เรียนรู้เพื่อน และเรียนรู้ตนเอง: เรื่องเล่าจากการตระหนักรู้ในตัวตนของไมค์

แม้ว่าครอบครัวและเจ้าหน้าที่จะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนในเชิงบวกได้สำเร็จ แต่สำหรับเด็กหรือเยาวชนบางคนกลับมองว่าสิ่งที่ทำให้เขามีกำลังใจและยืนหยัดได้คือการสร้างกำลังใจด้วยตนเอง พวกเขาจึงต้องมีระบบดูแลซึ่งกันและกันเด็กและเยาวชนของที่นี่จะแบ่งออกเป็นกลุ่มตามถิ่นฐานบ้านเกิดซึ่งเยาวชนที่มาเข้ารับการฝึกอบรมก่อนจะทำตัวเป็นเจ้าของบ้านเข้ามาดูแลและชักชวนให้เด็กหรือเยาวชนที่มาจากพื้นที่เดียวกันเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยมีข้อแลกเปลี่ยนว่าสมาชิกของกลุ่มจะต้องปฏิบัติและทำตามคำสั่งของหัวหน้ากลุ่ม

สำหรับไมค์ในช่วงแรกของการฝึกอบรมเขาต้องทำตามเงื่อนไขดังกล่าวเช่นกัน 4 เดือนผ่านไปเขาจึงตระหนักได้ว่าหากเขาใช้ชีวิตแบบนี้และต้องทำผิดกฎระเบียบของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตามคำสั่งของเพื่อนเขาคงใช้ระยะเวลานานจึงจะได้กลับบ้าน ไมค์เล่าให้ฟังว่า “แต่ก่อนเราตามเพื่อนตลอด เพื่อนไปไหนเราไปนั้น เพื่อนทำผิดเราก็ผิด เคยเล่นเกมสล็อตและวิวาท เคยอยู่สองครั้งเข้ามาเดือนแรกถัดมาเดือนที่สี่ หลังจากนั้นความคิดก็เปลี่ยนไปว่าถ้าเราตามเพื่อนอยู่อย่างนี้เราก็อยู่ชั้น 5 เหมือนเดิม การประพฤติของเราเพื่อตัวเองถ้าเราประพฤติดีก็ดี ทำไม่ดีก็มาจากการประพฤติ” เมื่อคิดได้เช่นนี้ไมค์จึงตัดสินใจแยกตัวจากกลุ่มและเลือกคบหาเพื่อนที่เป็นที่พึ่งและให้คำปรึกษาในเชิงบวกกับเขาได้ การตัดสินใจของไมค์ในครั้งนั้นจึงนำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนตัวตนเขาพยายามปรับประคับประคองชีวิตของตนเองในระหว่างเข้ารับการฝึกอบรมและหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะทำให้เขาต้องฝึกอบรมนานขึ้น

เดิมทีไมค์อาศัยอยู่แถบชานเมืองของจังหวัดปัตตานี เขาเป็นลูกชายต่างมารดากับพี่น้องอีก 6 คน ดังนั้นหลังจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนศาสนาแห่งหนึ่ง เขาได้ย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองและทำงานในโรงงานแปรรูปอาหารทะเล เนื่องจากเขาเป็นคนสนุกสนานและมีเพื่อนฝูงมากและมักชักชวนกันออกไปเที่ยวเตร่หรือนั่งดูหญิงสาวแต่ในขณะที่เดียวกันเขายังคงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตนเอง แม้ว่าการเข้ารับการฝึกอบรมในครั้งนี้ของไมค์จะเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ เพราะเขาไม่เคยรับรู้มาก่อนว่าเพื่อนของเขาจะเดินทางไปปล้นร้านขายยาพาราเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างจังหวัด เขาทำได้เพียงยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำของตนเอง เขาจึงวางแผนการใช้ชีวิตหลังจากได้รับอนุญาตให้กลับบ้านเพื่อเขาจะได้ไม่ต้องมาเข้ารับ

การฝึกอบรมอีกครั้ง นอกจากเขาจะหาทางเดินให้ชีวิตของตนเองแล้ว ไม่เคยมียังเป็นแกนนำสำคัญในการชักนำรุ่นน้องให้สามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้เช่นเดียวกับเขา

“ช่วยเหลือเพื่อน ช่วยงานพ่อแม่ เพราะการช่วยเหลือเพื่อนก็จะบรรเทาความทุกข์ของเราไปด้วย ก็ได้ช่วยเหลือเพื่อนที่ทุกข์ยากพอช่วยเหลือเสร็จเราก็จะสบายใจมากขึ้น ได้ผ่อนคลายนิดนึง... ปกติก็สอนน้องๆ ที่เข้ามาใหม่ เรื่องการเป็นอยู่ในนี้ว่าเวลาไหนทำอะไร ต่อไปต้องทำยังไง... ใช้คำพูดว่าเวลาเราพูดแล้วเราพูดให้เขาได้รู้ ได้ยิน ได้ฟัง แล้วเราปฏิบัติตัวให้เห็นว่าตรงใหม่กับที่เราพูดการเป็นอยู่ว่าสิ่งไหนที่ไม่ควรทำก็ไม่ต้องทำ สิ่งที่ไม่ควรละเลยได้ก็เลี่ยง”

นอกจากไม่เคยมองหาเขาสนใจตนเองด้วยความมุ่งมั่นและความตั้งใจจริง เขายังแสดงให้เห็นว่าเขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้จริงตามคำพูดของเขา ไม่เคยมียังมีส่วนสำคัญในการแนะนำ ดักเตือน เพื่อนรุ่นน้องให้ดำเนินชีวิตแบบเดียวกับเขาเพราะเขาเข้าใจดีว่าการใช้ชีวิตอยู่ในสถานที่แห่งนี้เป็นเช่นไร เขาหวังเพียงว่าคำพูดของเขาจะส่งผ่านไปยังเพื่อนเยาวชนคนอื่นให้สามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้สำเร็จเช่นเดียวกัน แม้ว่านี่สำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้สำเร็จจะเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจที่พวกเขาได้รับจากครอบครัว เจ้าหน้าที่ เพื่อนและตนเอง แต่สิ่งสำคัญที่จุดประกายให้ตัวตนของพวกเขากำเนิดขึ้นคือ การรู้เท่าทันต่ออัตลักษณ์ที่สังคมเป็นผู้สวมใส่กับพวกเขา การตระหนักรู้ได้ว่าการเป็นบุคคลที่ “ไม่น่าคบหา” “ไม่ควรรับเข้าทำงาน” หรือ “น่ารังเกียจ” เกิดขึ้นจากการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐาน ค่านิยม หรือทัศนคติที่คนในสังคมมองเด็กหรือเยาวชนว่าควรจะเป็นเช่นใด หากแต่ว่าทราตรมของสังคมดังกล่าวอาจเป็น

เพียงสิ่งที่มาตอกย้ำให้ตัวตนของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาดเด่นชัดขึ้น การที่เด็กหรือเยาวชนรู้เท่าทันต่ออัตลักษณ์ดังกล่าวจึงทำให้พวกเขาตระหนักรู้ว่าต้องปรับเปลี่ยนตัวตนอย่างไร จึงจะได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคมเรื่องเล่าจากประสบการณ์ชีวิตของเด็กและเยาวชนแต่ละคนได้แสดงให้เห็นว่า พวกเขาสามารถสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ได้หากได้รับความไว้วางใจและความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเสมอภาคและมองเห็นความเป็นมนุษย์ของเด็กและเยาวชนเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม

การสร้างตัวตนใหม่หลังก้าวข้ามวิกฤตแห่งตัวตน

เมื่อเด็กและเยาวชนสามารถผ่านพ้นช่วงวิกฤตแห่งตัวตน ซึ่งเป็นช่วงที่พวกเขาต้องปรับตัวและยอมรับกับการเปลี่ยนสถานที่ วิถีชีวิต และสังคม การสร้างตัวตนใหม่จึงเริ่มเด่นชัดขึ้นเพื่อให้พวกเขาได้สะท้อนอัตลักษณ์แห่งตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ด้วยความตั้งใจที่จะพิสูจน์ให้ทุกคนได้เห็นว่าพวกเขาสามารถมีชีวิตที่ดีได้เช่นกัน

การเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตด้วยงานจิตอาสา: เรื่องเล่าจากการสร้างตัวตนของฟิล์ม

“ก็ปลูกต้นไม้ ปลูกหญ้าข้างข้าง ปลูกหญ้านานแล้วตั้งแต่รอบก่อน บางทีก็ตัดผมให้เพื่อน แต่ทุกเช้าจะรดน้ำต้นไม้ก่อน อาสาไม่จำเป็นที่ครูต้องใช้ ผมทำได้ทุกอย่าง สนุกดี” การสร้างตัวตนใหม่ของฟิล์มเริ่มต้นจากการช่วยเหลืองานเล็กๆ น้อยๆ ของหน่วยวิชาชีพที่เขาเรียน แม้ว่าฟิล์มจะมาเข้ารับการศึกษา ณ ศูนย์ฝึกฯ แห่งนี้เป็นครั้งที่ 3 แล้วแต่ทุกครั้งที่เขาได้เข้ามานั้นฟิล์มได้เรียนรู้ทักษะชีวิตที่ละเอียดถี่ถ้วนและเขาค่อยๆ ปรับเปลี่ยนตัวตนอย่างช้าๆ ปัจจุบันตัวตนใหม่ของเขาดิบโตขึ้นและเริ่มเผยให้ทุกคนได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง ครั้งแรกฟิล์มมาเข้ารับการศึกษาด้วยคดีลักทรัพย์เขาเป็นลูกชายคนโตจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่พ่อจะเข้มงวดกับเขามากเป็น

พิเศษ ฟิล์มจึงไม่ลงรอยกับพ่อมากนักเมื่อตอนอยู่ในบ้านต่อไปไม่ได้เขาจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านและไปอาศัยอยู่กับเพื่อน วันหนึ่งขณะที่เขากำลังเดินกลับบ้านเพื่อนฟิล์ม ได้บังเอิญเห็นสร้อยคอทองคำวางอยู่บนโต๊ะในบ้านหลังหนึ่งซึ่งเปิดประตูทิ้งไว้ ประกอบกับช่วงนั้นเขาขาดแคลนเงินที่จะนำมาใช้จ่ายฟิล์มจึงตัดสินใจเดินเข้าไปในบ้านหลังนั้น เขาได้รับคำตัดสินให้มาเข้ารับการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 1 ปี จึงได้กลับบ้านแต่เขายังคงมีพันธนาการทางกฎหมายด้วยคำสั่งของศาลให้ควบคุมความประพฤติเป็นระยะเวลา 2 ปี

เมื่อได้รับอิสรภาพตามใจปรารถนาปีแรกของการคุมความประพฤติฟิล์มปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวอย่างเคร่งครัด แต่ปีที่ 2 เขาออกเที่ยวเตร่กับเพื่อนและเริ่มละเลยการไปรายงานตัวซึ่งส่งผลให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเปลี่ยนแปลงคำตัดสินและสั่งให้เขาต้องกลับมาเข้ารับการฝึกอบรมอีกครั้ง การฝึกอบรมครั้งที่สามเกิดขึ้นจากความไม่ตั้งใจของเขา แต่เป็นเพราะพี่ชายของเขาตัดสินใจเข้าไปปล้นทรัพย์ชายหนุ่ม 2 คน โดยครั้งนี้ฟิล์มมิได้มีส่วนในการตัดสินใจแต่อย่างใดและไม่เคยคาดคิดว่าเหตุการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นกับเขา การฝึกอบรมครั้งนี้ส่งผลอย่างสำคัญต่อตัวตนของฟิล์มซึ่งทำให้เขาเริ่มปรับเปลี่ยนตัวตนได้เด่นชัดขึ้นฟิล์มเริ่มเผยความเป็นตัวตนของเขาตามอายุที่เพิ่มมากขึ้นอันส่งผลให้ความคิดของเขาเติบโตขึ้นเช่นกัน เขาเลือกที่จะหาทางออกให้ชีวิตด้วยการสร้างตัวตนใหม่ให้ทุกคนได้เห็นว่าเขามีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเริ่มจากการมีจิตอาสาช่วยเหลืองานต่างๆ ของเจ้าหน้าที่

“ช่วยทุกครู มีงานไหนผมทำเพ (ทำทั้งนั้น) ปลุกต้นไม้ ก่ออิฐตัวหนอน หน้าห้องน้ำ ห้องพ่อบ้าน ผมก็ทำ ทาสีโต๊ะโรงเรียนผมก็ทำ สมัยใจ ดีกว่าอยู่เปล่าๆ เขาก็ชม ผมดีขึ้นเยอะตอนนี่จากเมื่อก่อนผมดื้อกว่านี้อีก เดียวนี้ผมไม่ดื้อแล้ว ผมน่ารักแล้ว ผมเป็นคนขยัน

ทำงาน ผมทำจนเสร็จ ผมไม่ได้ไปเล่นเหมือนคนอื่น เพื่อนเขาไปเล่นบอลลีนไรกัน ผมไม่ ผมรตนั้นดันไม่อย่างเดียวก้าเล่น ผมเสร็จก่อน ผมก็เดินไป”

การฝึกอบรมครั้งนี้ทำให้ฟิล์มได้มีโอกาสตรวจสอบประวัติศาสตร์ชีวิตของตนเอง และตระหนักได้ว่าเขาต้องสร้างตัวตนใหม่เพื่อจะได้ไม่กลับมาใช้ชีวิตยังสถานที่แห่งนี้อีก แม้ว่าบางคนจะมองเขาเป็นเด็กเกรและยังไม่เชื่อมั่นในตัวของเขา แต่เขามั่นใจว่าสิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนรู้จากที่นี่ทำให้เขาพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น เขาเริ่มคิดไตร่ตรองถึงอนาคตของตนเอง และพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นกว่าในอดีต รวมถึงรับรู้ความต้องการของตนเอง และเลือกทำในสิ่งที่เขาคิดว่าดีแล้วสำหรับชีวิตของเขา

การพยายามสร้างตัวตนใหม่ด้วยการมีจิตอาสาช่วยเหลืองานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่พัฒนาทักษะชีวิตให้พวกเขาสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข แม้ว่าการกระทำของพวกเขาอาจยังไม่สามารถทำให้ทุกคนรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ เพราะการปรับเปลี่ยนทัศนคติของปัจเจกบุคคลไม่ใช่เรื่องง่ายและกาลเวลาอาจเป็นเครื่องพิสูจน์เพียงอย่างเดียวของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ว่าอย่างน้อยพวกเขายังมีคุณค่าในตนเอง พวกเขายังสามารถทำประโยชน์นานับการให้กับบุคคลอื่นและสังคมแค่เพียงพวกเขาเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำเรื่องดีๆ ได้ไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป

การสร้างความสัมพันธ์และควบคุมตนเองด้วยระบบพวกพ้อง: เรื่องเล่าจากการสร้างตัวตนของเบิร์ด

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งมีระบบการฝึกอบรมคล้ายคลึงกับโรงเรียนประจำและมีชื่อเรียกเฉพาะว่า “โรงเรียนฟ้าใหม่วิทยา” ณ สถานที่แห่งนี้จึงมีการจัดระบบรุ่นพี่ รุ่นน้อง

และรุ่นเพื่อนโดยอัตโนมัติการให้ความช่วยเหลือ และดูแลซึ่งกันและกันจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสามารถ พบเจอได้บ่อยครั้ง ดังนั้นการได้รับกำลังใจ คำปลอบโยนจากบุคคลซึ่งมีสถานภาพไม่แตกต่างกัน จึงเป็นเสมือนที่พึ่งทางใจในยามที่พวกเขาต้อง ห่างไกลจากครอบครัวและบุคคลอันเป็นที่รัก

โดยเฉพาะเบิร์ดก่อนเข้ารับการฝึกอบรม เขาอาศัยอยู่กับยายและอาจึงไม่มีใครคอยห้ามปรามประกอบกับเป็นคนอารมณ์ร้อนและเอาแต่ใจตนเองเขาจึงใช้ชีวิตอย่างอิสระ เมื่อเรียนจบชั้น ประถมศึกษาเบิร์ดตัดสินใจไม่เรียนต่อและมาช่วย อาทำงานส่งเนื้อไก่สด เขาเริ่มออกเที่ยวเตร่กับ เพื่อนในยามค่ำคืนและชักชวนกันไปป้วนเปี้ยนที่ แต่สาเหตุที่ทำให้เขาต้องมาเข้ารับการฝึกอบรมคือ การทะเลาะวิวาทกับกลุ่มวัยรุ่นที่ไปขูดไล่เขาและ เพื่อนขณะขับรถจักรยานยนต์ด้วยความบังเอิญ โทษ เขาจึงขับหนีออกมาแล้วเลี้ยวไปยังวัยรุ่นกลุ่ม นั้น หลังเข้ามาขอตัวเบิร์ดยอมรับสารภาพทุกข้อ กล่าวหาเขาจึงถูกส่งตัวมาเข้ารับการฝึกอบรมยัง ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 9 จังหวัด สงขลา เบิร์ดชายหนุ่มผู้มีประสบการณ์การใช้ชีวิต มานานกว่า 2 ปี เขาใช้อำนาจของความเป็นรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์มาก่อนกระทำในสิ่งที่เขาคิดว่า ส่งผลในเชิงบวกระหว่างเข้ารับการฝึกอบรม แม้เขาจะรู้สึกว่าเขา “เอาแต่ใจตัวเอง คือเจ้ากี้เจ้า การเพื่อน ๆ ในทีมเพราะอยู่นานกว่าเพื่อน ผมก็ต้องบอกรุ่นน้องว่าต้องทำอย่างนี้ๆ ไม่ได้สอน บอกรุ่นน้องว่าทำอย่างนี้ไม่ดี รุ่นก็เชื่อฟัง” การกระทำของเขาแสดงให้เห็นว่าทุกพื้นที่ในสังคม ล้วนมีโครงสร้างทางสังคมไม่แตกต่างกัน เพราะแม้ กระทั่งพื้นที่เล็กๆ ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชน พวกเขายังคงมีการจัดแบ่งซอยย่อยออก เป็นกลุ่มความสัมพันธ์ทางสังคม การจัดลำดับ อำนาจของบุคคลผู้มีอำนาจเหนือกว่าย่อมมีอำนาจ ในการสั่งการให้ผู้มีอำนาจน้อยกว่าปฏิบัติ/ไม่ ปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากแต่การใช้อำนาจของเขา เกิดขึ้นจากความปรารถนาดีและความบริสุทธิ์ใจ

ที่ต้องการช่วยเหลือบุคคลซึ่งตกอยู่ในสภาพเดียวกับเขา ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าพวกเขามีตัวตน และมีจุดยืนที่เด่นชัดตามบทบาทและประวัติศาสตร์ ชีวิตของตนเอง การแบ่งปันประสบการณ์อันมีค่าร่วมกับเด็กและเยาวชนคนอื่นให้สามารถ ก้าวข้ามวิกฤตแห่งตัวตนได้ และสวมอัตลักษณ์ใหม่ ในเชิงบวกจึงแผ่ขยายไปยังบุคคลที่เข้ามา มีปฏิสัมพันธ์กับพวกเขา เพราะการสร้างตัวตน ใหม่ด้วยการดูแล แนะนำและช่วยเหลือเพื่อน ผู้มีสถานภาพเช่นเดียวกัน อาจเป็นจุดเริ่มต้น ของการปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิถีคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมเชิงบวกของเด็กและเยาวชน อีกหลายคนที่พวกเขาเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

สุนทรียะแห่งการดำรงตัวตนใหม่

การก้าวเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรม เด็กและเยาวชน พวกเขาต้องเผชิญหน้ากับ สภาพกดดันจากหลายด้าน ดังนั้นเด็กและเยาวชน ที่ถูกมองว่าเป็นผู้ก้าวพลาดจึงรับรู้ถึงความกดดัน และความคาดหวังเหล่านี้เป็นอย่างดี แต่ถึงกระนั้น การที่สังคมรับรู้ว่าเขาเคยผ่านการเข้ารับการ ฝึกอบรมมาก่อน ทัศนคติเชิงลบที่มีต่อเด็ก และเยาวชนกลุ่มนี้ซึ่งหยั่งรากลึกมานานจึงมีอาจ ทำให้คนส่วนใหญ่ยอมรับและเชื่อใจในการปรับ เปลี่ยนตัวตนใหม่ของพวกเขาได้ เด็กและเยาวชน จึงต้องสร้างความรู้สึกใหม่ให้ตนเองสามารถกลับมา ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีอีกครั้ง

การรู้เท่าทันต่อวาทกรรมหลักของสังคม: เรื่องเล่าจากการดำรงตัวตนใหม่ของกิ๊ก

ในขณะที่เด็กและเยาวชนหลายคนรับรู้ถึง ภาพลักษณ์ ทัศนคติ และความเชื่อในเชิงลบของ สังคมที่สวมให้กับพวกเขาต้องกลายเป็นบุคคล “น่ารังเกียจ” หรือ “ไม่ควรคบหา” หรือ “อันตราย” ทัศนคติเช่นนี้คือความรุนแรงที่ถูกส่ง ผ่านออกมาทางสายตา ท่าทาง หรือคำพูดที่ยัง รากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนานและหลาย ครั้งที่ความเชื่อดังกล่าวเข้าไปกระทำต่อตัวตน และจิตใจของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาดจน

พวกเขาอดคิดไม่ได้ว่าสังคมมองเด็กหรือเยาวชน เช่นพวกเขาอย่างไร กิกิเยาวชนคนหนึ่งซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเขามองดูผิวเผินกิกิเป็นเด็กหนุ่มที่สุภาพมาก และช่วยเหลือผู้วิจัยในหลายๆ เรื่องโดยมิได้ร้องขอ กิกิเป็นทั้งลูกศิษย์ในชั้นเรียน ม.ต้น ที่มีความตั้งใจสูง และเป็นรุ่นพี่ที่ดีของผู้วิจัยในหน่วยวิชาชีพช่างยนต์ จนผู้วิจัยไม่คาดคิดว่าเขาจะยังคงอยู่ในชั้นต่ำที่สุดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ช่วงชีวิตวัยรุ่นของกิกิเป็นวัยของการเที่ยวเตร่กับเพื่อน แม้ว่าเขาจะอาศัยอยู่กับแม่และน้องที่จังหวัดตรัง และต้องทำหน้าที่แทนพ่อซึ่งกำลังใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำจังหวัดสงขลา ด้วยการช่วยแม่กรีดยางเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว แต่เมื่อใดที่มีเวลาว่างเขามักจะออกไปสังสรรค์กับเพื่อนเสมอ โดยไม่เคยฟังคำทัดทานจากผู้เป็นแม่ กิกิเข้ามารับการฝึกอบรมด้วยคดีโทรมหนี้ยิงและใช้ชีวิตอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมาได้ระยะหนึ่งแล้ว

กิกิได้แสดงทัศนคติเชิงบวกของเขาต่อคนในสังคมว่า “บางคนก็มองเราดี บางคนก็มองเราไม่ดี บางคนก็มองว่าเราเคยติดคุกออกมาก็ต้องทำผิดอีก บางคนก็มองดีออกไปแล้วทำดีได้” ความรู้สึกของเด็กหนุ่มที่มีต่อทัศนคติของคนในสังคมอาจเป็นตัวแทนความรู้สึกของเด็กหรือเยาวชนอีกหลายๆ คนที่รู้เท่าทันต่อทัศนคติและความเชื่อดังกล่าว พวกเขาจึงต้องหันกลับมาทบทวนและปรับเปลี่ยนตนเอง การได้รับกำลังใจจากคนรอบข้างที่ยืนเคียงข้างพวกเขาและให้คำปรึกษาในเชิงบวกอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองเพื่อให้พวกเขาสามารถกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีอีกครั้ง สุนทรียะแห่งการดำรงตัวตนของพวกเขาได้ถูกสร้างขึ้นหลังจากเด็กหรือเยาวชนได้เรียนรู้โลก เรียนรู้สังคม เรียนรู้ตนเอง และเรียนรู้ผู้อื่น รวมถึงเข้าใจตัวตนของตนเองมากขึ้นจนพวกเขาสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ

ความเชื่อ และวิถีคิดของตนเองในการมองตนเอง มองสังคม และมองโลกที่พวกเขาอาศัยอยู่ จนกระทั่งสามารถเลือกสร้างตัวตนใหม่ให้คนอื่นได้รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนหลังจากการปรับเปลี่ยนตัวตนโดยการสร้างภาพลักษณ์ใหม่จึงทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีความสุขมากขึ้นในการดำรงชีวิตประจำวัน

การดูแลตนเอง: เรื่องเล่าจากการดำรงตัวตนใหม่ของแอม

การเชื่อในอำนาจแห่งตนของเด็กและเยาวชนทำให้พวกเขาเลือกที่จะหันกลับมาดูแลตนเองมากขึ้นเพื่อให้ตัวตนใหม่ของพวกเขาสามารถโลดแล่นและสร้างประวัติศาสตร์ชีวิตฉบับใหม่ให้พวกเขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การดูแลตนเองเกิดขึ้นจากการตระหนักรู้ว่าพวกเขาต้องดำเนินชีวิตเช่นไรถึงจะไม่กลับไปใช้ชีวิตในรูปแบบเดิมอีกครั้ง เด็กและเยาวชนหลายๆ คนจึงสร้างวิธีการป้องกันและการหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆ ที่พวกเขาอาจต้องเผชิญหลังได้รับอนุญาตให้กลับบ้านหรือต้องกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสภาพสังคมเดิม ดังคำบอกเล่าของแอม “ไม่ได้ว่าเพื่อน การคบเพื่อนก็ต้องเลือกคบด้วย ไม่ใช่คบแค่หน้าตาต้องดูจิตใจของเขาให้ลึกเข้าไปด้วยดูหมดจะได้ไม่ต้องกลับมาทำผิดซ้ำอีก”

แอมอาศัยอยู่กับพ่อแม่และน้อง ชีวิตของเขาก่อนข้างเรียบง่ายเหมือนเด็กหรือเยาวชนทั่วไปที่ตื่นเข้าไปโรงเรียนและกลับบ้านในตอนเย็น คนในครอบครัวรักและเอาใจใส่เขาเป็นอย่างดี แต่เหตุการณ์ที่ทำให้เขาต้องมาเข้ารับการฝึกอบรมกลับเกิดขึ้นจากบุคคลที่เขาเรียกว่า “เพื่อน” แอมยังคงจำภาพเหตุการณ์ในวันนั้นได้อย่างแม่นยำ หลังเลิกเรียนเพื่อนโทรมาชวนเขาให้ไปฉลองวันเกิดด้วยกัน ขณะอยู่ในระหว่างงานเลี้ยงเพื่อนคนหนึ่งโทรมาหาเขาและขอร้องให้เขาไปเจรจากับวัยรุ่นอีกกลุ่มหนึ่ง ด้วยความรักเพื่อนแอมจึงไม่รีรอและรีบไปหาเพื่อนคนดังกล่าวทันที

เมื่อไปถึงที่นัดหมายแอมเข้าไปเจอจากกับอีกกลุ่ม เพื่อยุติความขัดแย้งแต่ความพยายามของเขากลับไม่เป็นผลสำเร็จ วัชรันทั้ง 2 กลุ่มจึงตะลุมบอนเข้าหากันอย่างซูลมุน ส่วนแอมถูกทำร้ายร่างกายจนสลบ เขามาฟื้นอีกตอนที่เพื่อนพาเขามาส่งบ้าน แต่เหตุการณ์ที่น่าตกใจกว่านั้นคือ รุ่งเช้าเพื่อนของแอมได้มาบอกกับเขาว่า ผู้เสียหายเข้าแจ้งความว่าแอมเป็นคนแทงวัชรันฝ่ายตรงข้ามได้รับบาดเจ็บ 3 เดือนต่อมาแอมจึงตัดสินใจมอบตัวเพื่อสู้คดีเพราะเขาเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของตนเองว่าเขาไม่ได้เป็นผู้กระทำ แต่สุดท้ายเขาก็กลับต้องมาเข้ารับการฝึกอบรมอย่างที่เขาเองไม่เคยคาดฝันมาก่อน

แอมเลือกวิธีการป้องกันและหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะทำให้ตนเองต้องกลับไปใช้ชีวิตแบบเดิมด้วยการเลือกคบเพื่อนและกลับไปทำงานเพื่อช่วยเหลือจนเจอครอบครัว ซึ่งวิธีการดังกล่าวมิได้แตกต่างจากเยาวชนอื่นที่ผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้วย เพราะวิธีการเช่นนี้เป็นเสมือนเกราะป้องกันตัวขั้นแรกที่พวกเขาได้สร้างขึ้น แต่เมื่อใดก็ตามที่พวกเขามีอาจหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยงได้ เกราะป้องกันตัวขั้นที่ 2 คือจิตใจที่เข้มแข็งที่จะปฏิเสธต่อคำเชิญชวนของการดำรงตนเช่นนี้ทำให้เด็กหรือเยาวชนหลายคนสามารถประคับประคองตนเองให้ผ่านพ้นสถานการณ์เสี่ยงและทางเสื่อมที่จะทำให้พวกเขาต้องฝึกอบรมนานขึ้น ความเชื่อมั่นในตนเองว่าพวกเขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนได้ถูกแสดงให้เห็นผ่านวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้อย่างสม่ำเสมอ เพราะหลายครั้งที่พวกเขาต้องหยิบยกสถานการณ์การก้าวพลาดครอบครัว และคำปรึกษาในเชิงบวกของเจ้าหน้าที่มาเป็นเครื่องเตือนสติไม่ให้ปฏิบัติตนเช่นในอดีต

การสร้างจริยธรรมแห่งตัวตน: เรื่องเล่าจากเสียงสะท้อนของเจ้าหน้าที่และผู้ปกครอง

หลังจากเด็กหรือเยาวชนได้ก้าวผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบากที่สุดในชีวิตและสามารถสร้างตัวตนใหม่ได้สำเร็จ อีกทั้งการสร้างเกราะป้องกันให้แก่

ชีวิตของตนเองได้เผยให้เห็นจริยธรรมที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวตนของพวกเขาออกมาให้ทุกคนได้รับรู้ด้วยการแสดงอัตลักษณ์ใหม่ ซึ่งสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของพวกเขาได้ดีที่สุดคือ เสียงจากครอบครัวและคนรอบข้างที่เห็นความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นดังคำบอกเล่าของนักสังคมสงเคราะห์ที่เล่าว่า “แม่จะภูมิใจมากที่เห็นลูกมุ่งมั่น ทำงานติดตายเป็นพารา ไม่ได้ไปเล่นอะไรเลย เหมือนได้ลูกใหม่คืนกลับมา” หรือ “มันทำแต่งงาน เพราะแม่ไม่ค่อยสบายได้เขานั่นแหละหาเลี้ยงครอบครัว” หรือแม้แต่แม่ของมินยังต้องรู้สึกแปลกใจกับความเปลี่ยนแปลงของลูกชาย “ก็ช่วยแม่ แม่ตกใจเลย ตอนเช้าช่วยแม่ล้างจาน กวาดบ้านทั้งๆ ที่ไม่เคยทำ แม่ก็พูดให้น้องอีกคนฟังว่าดูพี่ ขนาดพี่เขาไปอยู่ที่นั่น พี่เขายังทำได้ขนาดนี้เลย” เสียงสะท้อนเหล่านี้ถูกส่งผ่านมายังผู้วิจัยโดยคำบอกเล่าของนักจิตวิทยาและเยาวชน ซึ่งตรงกับคำบอกเล่าจากแม่ของแมนที่เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “เมื่อก่อนเขาอารมณ์ร้อน พุดอะไรก็ไม่ฟัง หลังจากกลับมาเปลี่ยนแปลงเยอะ ถ้าเขาอยู่บ้านแรงเยอะ ช่วยทำงานขัดห้องน้ำ ที่โน้นเขาสอนดี” ในการสนทนาหลายๆ ครั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับรู้ถึงความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชน ความสุขของแม่ที่เห็นลูกปรับเปลี่ยนตัวตนได้ รวมถึงความภาคภูมิใจของเจ้าหน้าที่ในการเป็นส่วนหนึ่งของการปรับเปลี่ยนตัวตนของพวกเขา และสามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกให้เกิดขึ้นในครอบครัวได้อีกครั้ง

เด็กและเยาวชนที่สามารถปรับเปลี่ยนตัวตนและสร้างตัวตนใหม่ได้ยังคงมีอีกมากมายหากสังคมให้อากาศ เพราะพวกเขาต้องการเพียงแค่ว่าทัศนคติในเชิงบวกของคนในสังคมที่จะมองรับรู้ เข้าใจ และให้อภัยในสิ่งที่พวกเขาได้กระทำลงไป “ก็ขอแค่ให้อากาศอย่าปิดกั้นที่เราเคยเป็นคนไม่ดี เราก็คงมีความคิดปรับตัวเป็นคนดีได้ ขอโอกาสแล้วก็จะยามาซ้ำเติม” หรือ “อยากให้

เขามองในแง่ดีไม่ใช่ที่เราผิดแล้วเราเป็นคนดีไม่ได้
อยากให้เขาอย่ารังเกียจเรา” หรือ “อยากให้
ทุกคนมองเราในแง่ดี ไม่ใช่มองแค่ภายนอก
ต้องลองสัมผัสกับคนๆ นั้นก่อน ภายนอกอาจ
จะไม่ดี แต่ภายในเขาอาจจะอีกอย่าง ให้ลองสัมผัส
คนๆ นั้นก่อน ก่อนที่จะตัดสินใจว่าเขาดีหรือไม่ดี
เพราะเด็กในนี้ไม่ได้ไม่ดีทุกคนเสมอไป” คำบอกเล่า
เหล่านี้คือเสียงสะท้อนจากความรู้สึกของเด็ก
และเยาวชนที่ต้องการให้คนในสังคมมองตัวตนใหม่
ของพวกเขา และอย่าตัดสินว่าพวกเขาเป็นคน
ไม่ดีเพียงเพราะเขาเคยได้รับการฝึกอบรม ทั้งนี้
การแสดงออกในเชิงบวกของคนรอบข้างยังคงเป็น
สิ่งที่เด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาดทุกคนต้องการ
ให้เกิดขึ้น ซึ่งนั่นอาจเป็นการแสดงให้เห็นว่ายังมี
คนที่เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ของพวกเขาตนเอง

สรุปและอภิปรายผล

บทสรุปของการถอดประสบการณ์ความรู้ เพื่อการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชน

นานมาแล้วที่มนุษย์เชื่อว่าตนเองอยู่เหนือ
สิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนโลกจนทำให้มนุษย์เคยชิน
กับการจัดสรร จัดระเบียบ หรือตีกรอบให้กับทุกสิ่ง
ที่อยู่รอบตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่มีความ
ในสังคมจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการควบคุม
ทุกสรรพสิ่งที่ตนเองเห็นว่าที่คุณค่าน้อยกว่าตน
รวมถึงการเข้ามากำหนดบทบาท ความคิด
ความเชื่อ ทัศนคติ เจตคติหรือบรรทัดฐาน
ทางสังคม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการครอบงำทางความ
คิดเช่นนี้มีผลอย่างสำคัญต่อการดำรงชีวิตของ
ผู้ที่ปราศจากอำนาจหรือทรัพยากรในการต่อรอง
ให้ตนเองมีบทบาทมากขึ้นในสังคม โดยเฉพาะ
กับกลุ่มคนชายขอบที่สังคมนิยามให้พวกเขา
กลายเป็นอื่นและพยายามสวมอัตลักษณ์เชิงลบ
ให้กับพวกเขา สำหรับเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาด
ซึ่งรู้เท่าทันต่ออัตลักษณ์ดังกล่าว บทเรียน
อันมีค่าหลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมของเด็ก
และเยาวชนทุกคนได้เผยให้เห็นการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่

ทั้งการเรียนรู้โลก เรียนรู้สังคม เรียนรู้ตนเอง
และเรียนรู้คนรอบข้าง ทำให้พวกเขาสามารถปรับ
เปลี่ยนมุมมองที่มีต่อโลก มีต่อสังคม มีต่อตนเอง
และมีต่อผู้อื่นได้ ซึ่งหมายรวมถึงการสร้างความรู้
จากเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตจริงที่ทุกคนเป็น
ผู้สร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยตนเอง และปรับเปลี่ยน
ให้ตนเองกลายเป็น “องค์กรประชาชน” ในการบอกเล่า
เรื่องราวซึ่งแตกต่างจากความคิดของคนในสังคม

การสร้างความหมายให้กับสิ่งที่พวกเขากระทำ
และสร้างหรือกำหนดปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
รอบตัวด้วยตัวของพวกเขาเองด้วยเทคโนโลยีแห่ง
ตัวตน เพื่อเข้ามากำกับและดูแลตนเองให้สามารถ
ปรับเปลี่ยนตัวตนและสร้างสุนทรีย์แห่งการดำรง
ตัวตนใหม่ให้สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น
เด็กหรือเยาวชนที่สามารถปรับเปลี่ยนตัวตน
ในเชิงบวกได้จึงไม่จำเป็นต้องเชื่อ ยอมรับ
หรือปฏิบัติตามวาทกรรมหลักของสังคม หากแต่
พวกเขาสามารถเลือกวิถีการดำรงชีวิตด้วยตนเอง
สร้างหรือกำหนดความหมายให้กับตัวตนใหม่
เพื่อต่อรองกับความหมายในเชิงลบที่สังคมเป็น
ผู้กำหนดให้พวกเขาต้องกลายเป็น “คนไร้คุณค่า”
“น่ารังเกียจ” “ไม่ควรเข้าใกล้” “ไม่น่าคบหา”
หรือ “ไม่ควรรับเข้าทำงาน” เพียงเพราะพวกเขา
เคยก้าวพลาดมาก่อน

ดังนั้นการให้คุณค่าความเป็นมนุษย์จึงมีอาจ
ตัดสินหรือกำหนดคุณค่าโดยใช้มาตรฐานเดียวกัน
หากแต่มนุษย์ควรยอมรับในความเป็นตัวตนของ
กันและกัน เพื่อให้มนุษย์สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วม
กันได้อย่างสันติและสงบสุข รวมถึงการร่วมมือกัน
ของทุกภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน
ให้ดีขึ้น โดยการเปิดพื้นที่ให้พวกเขาสามารถ
กลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีอีกครั้ง
เพราะท้ายที่สุดแล้วการให้ความหมายการให้คุณค่า
และการสร้างความรู้เกี่ยวกับตัวตนที่หลากหลาย
ของมนุษย์อาจทำให้ทุกคนได้ตระหนักว่าแท้ที่จริง
แล้ว มนุษย์ทุกคนล้วนมีคุณค่าในตัวของพวกเขา
เองและการทำให้คุณค่านั้นสามารถดำรงอยู่ได้

อย่างมีสุนทรียะ มนุษย์ต้องเปิดพื้นที่และให้โอกาสกับผู้อื่นในการแสดงตัวตนอย่างเสมอภาค

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นความจริงอีกชุดหนึ่งบนความรู้กระแสรองที่สะท้อนให้เห็นการปรับเปลี่ยนตัวตนของเด็กและเยาวชนที่ถูกมองว่าก้าวพลาด โดยการถ่ายทอดเรื่องเล่าของชีวิตในมุมมองของเด็กและเยาวชน และบุคคลซึ่งมีความใกล้ชิดกับพวกเขา แต่ในขณะเดียวกันงานวิจัยนี้ยัง

ไม่อาจเผยให้เห็นมิติและมุมมองของคนในชุมชน/สังคม รวมถึงองค์กรต่างๆ ที่ต้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน หากมีการนำความรู้จากงานวิจัยนี้ไปศึกษาต่อและทำให้เห็นความสัมพันธ์ของระบบสังคม การติดตามเด็กและเยาวชนหลังได้รับอนุญาตให้กลับไปใช้ชีวิตในสังคม และแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกันของทุกภาคส่วนจะทำให้ความรู้ชุดนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] พิมพ์วรรณ รัตนวิเชียร. (2541). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรอยสักของผู้ต้องขัง*. ปรินญาตศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [2] นภาพร หะวานนท์. (2552, พฤษภาคม - สิงหาคม). วิธีการศึกษาเรื่องเล่า: จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*. 5(2): 1-22.
- [3] ไพโรจน์ วิไลนุช. (2552, มกราคม - เมษายน). ถกวิธีวิทยา. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*. 5(1): 23-46.
- [4] ศิริลักษณ์ คชนิล. (2544). *ความสัมพันธ์ของร่างกายกับกระบวนการทางสังคม-วัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2553, จาก <http://www.midnightuniv.org/midnight2544/0009999601.html>
- [5] ธีรยุทธ บุญมี. (2551). *มิเชล ฟูโกต์*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- [6] นรชิต จิรสิทธิ์ธรรม. (2552). เมื่อ Postmodern วิพากษ์มนุษย์เศรษฐกิจ. *วารสารรัฐศาสตร์สาร*. 30(1): 1-57.
- [7] อภิญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- [8] Hewitt, John. P. (1997). *Self and Society: a symbolic interactionist social psychology*. 7th ed. United States: Allyn & Bacon a viacom.
- [9] Foote Whyte, Willism. (1969). *Street Corner Society*. 3rd ed. United States: Chicago University.
- [10] จิตติมา เจือไทย. (2551). *การสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการ*. ปรินญาตนิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.